

תלמוד בבלי – מסכת זבחים
פרק עשירי - כל התדיר
עריכה: אבי גורמן

[פט ע"א]

מתני':

כל התדיר מחבירו קודם את חבירו:

התמידין קודמין למוספין. מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח. מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה.

שנאמר: (במדבר כח, כג) "מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה".

גמ':

מנא לן?

מנא לן? - כדקאמר טעמא: "מלבד עולת הבקר"!

דילמא תמידין הן דקדמו למוספין, משום דתדירי. מוספין למוספין מנ"ל?

א"ר אילעא: דאמר קרא – (במדבר כח, כד) "כאלה תעשו ליום שבעת ימים" - אלה כאלה.

והאי מיבעי ליה לגופיה?

א"כ ניכתוב אלה "תעשו ליום".

אי כתב "אלה תעשו ליום שבעת הימים", ה"א אלה לשבעת הימים (אין מידי אחרינא לא)!

ליום כתיב.

ואכתי, אימא אלה ליום, אבל שאר יומי - לא ידענא כמה?

אמר קרא "תעשו" - שיהו כל העשיות שוות.

אביי אמר: מגופה דקרא, אם כן לימא קרא "מלבד עולת הבקר" ותשתוק, "אשר לעולת התמיד" ל"ל! - למימר דהך דתדירא תיקדום.

מתני':

כל המקודש מחבירו קודם את חבירו :

דם החטאת קודם לדם העולה, מפני שהוא מרצה.

איברי עולה קודמין לאימורי חטאת, מפני שהוא כליל לאישים.

חטאת קודמת לאשם, מפני שדמה ניתן לד' קרנות על היסוד.

אשם קודם לתודה ואיל נזיר, מפני שהוא קדשי קדשים.

תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים, מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם.

השלמים קודמין לבכור, מפני שהן טעונין מתן ד' [וסמיכה] ונסכים ותנופות חזה ושוק.

הבכור קודם למעשר, מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים.

המעשר קודם לעופות, מפני שהוא זבח ויש בו קודש קדשים - דמו ואימוריו.

העופות קודמין למנחות, מפני שהן מיני דמים.

מנחת חוטא קודם למנחת נדבה, מפני שהוא בא על חטא.

חטאת העוף קודמת לעולת העוף, וכן בהקדישה :

[פט ע"ב]

גמ':

מנא הני מילי?

דת"ר: (במדבר ח, ח) "ופר שני בן בקר תקח לחטאת" - אם בא ללמד שהן שנים? - הרי כבר נאמר (במדבר ח, יב) "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה" מה ת"ל "ופר שני בן בקר תקח לחטאת"? - שיכול שיהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה, ת"ל: "ופר שני בן בקר תקח לחטאת". אי פר שני, יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל מעשיה? - ת"ל "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה". הא כיצד? - דם חטאת קודמת לדם עולה מפני שמרצה, איברי עולה כו'.

ואמאי, מתנה קמייתא דמכפרה – תיקדום, והנך לא?

אמר רבינא: הכא בחטאת הלויים עסקינן, ואע"ג דכי עולה דמי, קאמר רחמנא היא תיקדים.

במערבא אמרי: הואיל והתחיל במתנות – גומר.

איבעיא להו: דם חטאת ואיברי עולה - איזה מהן קודם? - דם חטאת קודם מפני שמרצה, או דילמא איברי עולה קודמין מפני שהן כליל לאישים?
ת"ש: "דם חטאת קודם לדם עולה" - לדם עולה הוא דקדים, לאיברי עולה לא קדים!
אדרבה מסיפא – "איברי עולה קודמין לאימורי חטאת" - לאימורי חטאת הוא דקדים, לדם חטאת לא קדים!
אלא מהא ליכא למשמע מינה.

איבעיא להו: דם עולה ואימורי חטאת - איזה מהן קודם? - דם עולה קודם דקאתי מכח כליל, או דילמא אימורי חטאת קודמין דקאתי מכח מכפר?
ת"ש: "דם חטאת קודם לדם עולה" - דם חטאת הוא דקדים לדם עולה, אבל אימורי חטאת לא!
אדרבה מסיפא – "איברי עולה קודמין לאימורי חטאת" - איברי עולה הוא דקדמי לאימורי חטאת, אבל דם עולה לא!
אלא מהא ליכא למשמע מינה.

איבעיא להו: דם עולה ודם אשם - איזה מהן קודם? - דם עולה קודם דקאתי מכח כליל, או דילמא דם אשם קודם (דקאתי מכח) דמכפר?
ת"ש: "דם חטאת קודם לדם עולה" - אבל דם אשם לא!
בדין הוא דאיבעי למיתני דם אשם, ואידי דבעא למיתני סיפא "איברי עולה קודמין לאימורי חטאת", דאי תנא לאימורי אשם ה"א לאימורי אשם הוא דקדמי, לאימורי חטאת לא קדמי - מש"ה תנא "חטאת".
ת"ש: "חטאת קודם לאשם" - חטאת הוא דקדמה ליה לאשם, אבל עולה לא. מאי לאו, דם!
לא, ואימורים. דיקא נמי דקתני: "מפני שדמה ניתן" [ולא קתני מפני שהיא ניתנת] - ש"מ.

חטאת קודמת כו' :

אדרבה אשם קדים, שכן יש לו קיצבה?

אפ"ה, ריבוי דמזבח – עדיף.

אשם קודם לתודה כו' :

אדרבה התודה ואיל נזיר קדמי, שכן טעונין לחם?

אפ"ה, קדשי קדשים – עדיפי.

תודה ואיל נזיר כו' :

אדרבה שלמים קדמי, שכן ישנן בציבור כביחיד?

אפילו הכי, נאכלין ליום אחד – עדיפי.

איבעיא להו: תודה ואיל נזיר - איזה מהן קודם? - תודה קדמה שכן טעונה ד' מיני

לחם, או דילמא איל נזיר קודם שכן יש עמו דמים אחרים?

ת"ש: זו קודמת לזו, שזו טעונה ד' מיני לחם וזו אינה טעונה אלא שני מיני לחם.

השלמים קודמין לבכור כו' :

אדרבה בכור קודם, שכן קדושתו מרחם ונאכל לכהנים?

אפ"ה, מצות יתירות – עדיפי.

הבכור קודם כו' :

אדרבה מעשר קודם, שכן מקדש לפניו ולאחריו?

אפ"ה, קדושה מרחם – עדיפא.

מעשר קודם לעופות כו' :

אדרבה עופות קדמי, שכן קדשי קדשים?

אפ"ה, מין זבח – עדיף.

אמר רבינא בר שילא : אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים – פסולין.

ותנא תונא : "מפני שהוא זבח וישנו קדשי קדשים - דמיו ואימורין" - בשלמא אימורין ליתנהו בעופות, אלא דם מיהא איתיה? - אלא לאו קמ"ל אימורין כי דמו, מה דמו לפני זריקה אף אימורין קודם זריקה, וקא קרי להו "קדשי קדשים" - ומה דמו מיפסל ביוצא, אף אימורין מיפסל ביוצא!

נימא מסייע ליה :

בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים - רבי יוחנן אמר : כשר, ר"ל אמר : פסול. רבי יוחנן אמר כשר - הואיל וסופו לצאת. ר"ל אמר פסול - עדיין לא הגיע זמנו לצאת. ע"כ לא פליגי אלא בבשר, אבל באימורין – לא!

הוא הדין דבאימורין נמי פליגי, והא דקא מיפלגי בבשר - להודיעך כחו דר"ל דאפילו בשר דסופה לצאת אמר עדיין לא הגיע זמנו לצאת.

לימא כתנאי :

אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים - ר"א אומר : אין מועלין בהן [צע"א] ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא. ר"ע אומר : מועלין בהן וחייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא.

מאי לאו בדהדר עיילינהו פליגי, ובהא פליגי : דמר סבר מיפסלי ביוצא, ומר סבר לא מיפסלי ביוצא!

אמר רב פפא : בדהדר עיילינהו - כ"ע לא פליגי, והכא בדאיתנהו אבראי פליגי ובהא פליגי : דמר סבר אין זריקה מועלת ליוצא, ומר סבר זריקה מועלת ליוצא.

והא רב פפא הוא דאמר : בדאיתנהו אבראי כ"ע לא פליגי, בדעיילינהו לגוואי פליגי?

ה"מ גבי שתי לחם דלאו גופיה דזיבחא, אבל אימורין דגופיה דזיבחא הוא - בדאיתנהו אבראי פליגי.

עופות קודמין כו' :

אדרבה מנחות קודמות, שכן ישנן בצבור כביחיד?

אפ"ה, מיני דמים – עדיפי.

מנחת חוטא כו' :

אדרבה מנחת נדבה קודמת, שכן טעונה שמן ולבונה?
אפי"ה, מנחת חוטא הבאה על חטא עדיפא – דמכפרת.

איבעיא להו: מנחת סוטה ומנחת נדבה, איזו מהן קודמת? - מנחת נדבה קדמה שכן טעונה שמן (או) ולבונה, או דלמא מנחת סוטה קדמה שכן באה לברר עון?
ת"ש: מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה. - מנחת חוטא הוא דקדמה למנחת נדבה, הא מנחת סוטה לא!

מי קתני מפני שהיא מכפרת, מפני שהיא באה על חטא קתני, והא נמי באה על חטא.
ת"ש: זו קודמת לזו, שזו באה מן החיטין וזו באה מן השעורין. - מאי לאו מנחת נדבה למנחת סוטה!

לא, מנחת חוטא למנחת סוטה.

תיפוק לי דהא מכפרת והא לא מכפרת?

ואלא מאי מנחת נדבה - תיפוק לי דזו טעונה שמן ולבונה וזו אינה טעונה שמן ולבונה?
- אלא חד מתרי טעמי [נקיט].

חטאת העוף קודמת כו' :

מנא ה"מ?

דת"ר: [\(ויקרא ה, ח\)](#) "והקריב את אשר לחטאת ראשונה" - מה ת"ל? שאין ת"ל ללמד שתקרב ראשונה - הרי כבר נאמר [\(ויקרא ה, י\)](#) "ואת השני יעשה עולה" - אלא זה בנה אב לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי" חטאת העוף לעולת בהמה.

הלכך: חטאת העוף לעולת העוף – מ"ואת השני"; חטאת בהמה לעולת בהמה - מדרבי רחמנא; חטאת העוף לעולת בהמה - מזה בנה אב.

תא שמע: ר"א אומר: כל מקום שנתחלפה חטאת - חטאת קודמת, וכאן (ביולדת) עולה קודמת. כל מקום שבא על חטא - חטאת קודמת, וכאן עולה קודמת. וכל מקום ששנים באים תחת חטאת - חטאת קודמת, וכאן עולה קודמת!;

אמר רבא: למקראה הקדימה הכתוב.

תא שמע: פרים קודמין לאילים, ואילים קודמין לכבשים, כבשים לשעירים. [\[צ"ע"ב\]](#)
- מאי לאו, דחג!

לא, לנדבה.

פריס קודמין לאילים - שכן נתרבו בנסכים, וכן אילים לכבשים. כבשים לשעירים - שכן נתרבו באליה.

ת"ש: פר כהן משיח קודם לפר העלם דבר של צבור. פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים. פר עבודת כוכבים קודם לשעירי עבודת כוכבים - דאע"ג דפר עבודת כוכבים עולה ושעירי עבודת כוכבים חטאת!

ואימא מרישא: פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים?!

בחד מינא מיהא לא קאמרינן דחטאת קדמה, כי קאמרינן בתרי מיני - אשכחן עולה דקדמה לחטאת!

אמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי: חטאת עבודת כוכבים - חסר א (במדבר טו, כד) "לחטת" כתיב.

רבינא אמר: "כמשפט" כתיב בהו.

השתא דאתית להכי, אפילו תימא פריס דחג נמי - כמשפטם כתיב בהו.

איבעיא להו: חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר - איזו מהן קודם? תיקדום חטאת העוף? - איכא מעשר דקדים לה. ליקדים מעשר? - איכא עולת בהמה דקדמה ליה. תיקדום עולת בהמה - איכא חטאת העוף דקדמה לה?!

הכא תרגימו: מין זבח – עדיף.

במערבא אמרי: עיילא בה עולת בהמה בחטאת העוף, ואגבהתה ממעשר.

מתני':

כל החטאות שבתורה קודמות לאשמות, חוץ מאשם מצורע מפני שהוא בא על הכשר. כל האשמות שבתורה באין בני שתים ובאין בכסף שקלים, חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע שהן באין בני שנתן ואין באין בכסף שקלים.

כשם שקודמין בהקרבתן, קודמין באכילתן.

שלמים של אמש ושלמים של יום - של אמש קודמין לשל יום.

שלמים של אמש חטאת ואשם של היום - שלמים של אמש קודמין - דברי ר"מ,
וחכ"א: חטאת קודמת - מפני שהיא קדשי קדשים.

וכולן - הכהנים רשאים לשנות באכילתן, לאכלן צלוחין ושלוקין ומבושלין. לתת לתוכו
תבלי חולין ותבלי תרומה - דברי ר"ש. ר"מ אומר: לא יתן לתוכו תבלי תרומה, שלא
יביא התרומה לידי פסול.

גמ':

איבעיא להו: תדיר ומקודש - איזה מהם קודם? תדיר קודם משום דתדיר, או דלמא
מקודש קדים דקדיש?

תא שמע: "תמידין קודמין למוספין" [צא ע"א] - ואף ע"ג דמוספין קדישי!

אטו שבת למוספין אהנאי, לתמידין לא אהנאי?!

ת"ש: "מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש"!

אטו ראש חודש, למוספין דידיה אהני למוספי שבת לא אהני?!

תא שמע: "מוספי ראש חודש קודמין למוספי ראש השנה" - אע"ג דראש השנה
קדשה!

אטו ראש השנה, למוספי דידיה אהני למוספי ראש חודש לא אהני?!

ת"ש: "ד"א - ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה ותדיר ושאינו תדיר
קודם" - אע"ג דברכת היום קדישה!

אטו שבת, לברכת היום אהנאי לברכת היין לא אהנאי?!

תא שמע: דאמר רבי יוחנן - הלכה מתפלל אדם של מנחה ואח"כ של מוספין!

אטו שבת, לתפלת מוספין אהנאי לתפלת מנחה לא אהנאי?!

ת"ש: "שלמים של אמש חטאת ואשם של יום - שלמים של אמש קודמין" - הא אידי
ואידי דיום, חטאת ואשם קדמי, ואע"ג דשלמים תדירי!

אמר רבא: מצוי קאמרת. תדיר קמיבעיא לך, מצוי לא קמיבעיא לך.
אמר ליה רב הונא בר יהודה לרבא: אטו מצוי לאו תדיר? והתניא: אוציא את הפסח
שאינו תדיר, ולא אוציא את המילה שהיא תדירה!
מאי "תדירה" - תדירה במצות.
ואיבעית אימא: מילה לגבי פסח כי תדיר דמיא.

איבעיא להו: תדיר ושאינו תדיר וקדים ושחט לשאינו תדיר – מאי? מי אמרינן כיון
דשחטיה מקריב ליה, או דלמא יהיב לאחר דממרס בדמו עד דמקריב ליה לתדיר והדר
מקריב לשאינו תדיר?

אמר רב הונא מסורא: ת"ש – "שלמים של אמש חטאת ואשם של יום - של אמש
קודם לשל יום" - הא דיום דומיא דאמש, וה"ד - דקדים שחטיה לשלמים - חטאת
ואשם קדמי!

דלמא שלמים דאמש וחטאת ואשם דיום היכי משכחת לה - דשחטינהו לתרוייהו,
אבל לא שחטינהו לתרוייהו - תיבעי לך.

ת"ש: ד"א, ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה ותדיר ושאינו תדיר תדיר
קודם!

ה"נ, דכיון דאתיין, כמאן דשחיטי תרוייהו דמי.

ת"ש: דא"ר יוחנן - הלכה מתפלל אדם של מנחה ואח"כ של מוספין!

ה"נ, כיון דמטי זמן תפלת מנחה, כמאן דשחיטי תרוייהו דמי.

אמר ליה רב אחא בריה דרב אשי לרבינא [ת"ש]: שחטו קודם חצות פסול, מפני
שנאמר בו (שמות יב, ו) "בין הערבים". קודם לתמיד – כשר, ויהא ממרס בדמו עד
שיזרוק הדם!

הכא במאי עסקינן, כגון דקדים שחטיה לתמיד ברישא.

אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי: מתניתין נמי דיקא, דקתני "עד שיזרוק הדם"
(תמיד), ולא קתני עד שישחוט ויזרוק דם - ש"מ.

ובכולן כהנים רשאים כו' :

מאי טעמא?

אמר קרא (במדבר יח, ח) "למשחה" – לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלין.

מתניי' :

אמר רבי שמעון :

אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה - אין צריך לשאול מהו, אלא מותר רקיקי מנחות ישראל ולוג שמן של מצורע.

אם ראית שמן שהוא ניתן על גבי האישים - אין צריך לשאול מהו, אלא מותר רקיקי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח, שאין מתנדבין שמן.

רבי טרפון אומר : מתנדבין שמן.

[צא ע"ב]

גמ' :

אמר שמואל : לדברי ר"ט - המתנדב שמן קומצו, ושיריו נאכלין.

מאי טעמא?

אמר קרא "קרבן מנחה" - מלמד שמתנדבין שמן. וכי מנחה, מה מנחה קומצה ושיריה נאכלין, אף שמן קומצו ושיריו נאכלין.

א"ר זירא : אף אנן נמי תנינא – "א"ר שמעון : אם ראית שמן שמתחלק בעזרה אי אתה צריך לשאול מהו, אלא מותר רקיקי מנחות ישראל ולוג שמן של מצורע, שאין מתנדבין [שמן] – מכלל דמ"ד מתנדבין, מתחלק!

אמר ליה אביי : אימא סיפא – "אם ראית שמן שניתן על גבי אישים אי אתה צריך לשאול מהו, אלא מותר רקיקי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח, שאין מתנדבין שמן" – מכלל דלמ"ד מתנדב, כולן לאישים!

לאביי - קשיא רישא, לרבי זירא - קשיא סיפא!

בשלמא לרבי זירא, רישא – בשירים, סיפא – בקומץ. אלא לאביי – קשיא?
תנא רישא, אטו סיפא.

בשלמא סיפא – תני משום רישא, אלא רישא – משום סיפא מי תני?
אין, אמרי במערבא: תנא רישא משום סיפא.

ת"ש: יין – כדברי ר"ע לספלים, שמן – כדברי רבי טרפון לאישים. – מאי לאו, מדיין
כולו לספלים, שמן כולו לאישים!
מידי איריא, הא כדאיתא והא כדאיתא.

(אמר רב פפא) כתנאי:

שמן לא יפחות מלוג. רבי אומר: שלשת לוגין.

במאי קמיפלגי?

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: דון מינה ומינה, דון מינה ואוקי באתרה – איכא בינייהו.
דרבנן סברי: מה מנחה מתנדבין – אף שמן מתנדבין, [ומינה – מה מנחה לוג שמן, אף
כאן לוג שמן. ומה מנחה קומצה ושיריה נאכלין, אף שמן קומצו ושיריו נאכלין.
ואידך: ממנחה – מה מנחה מתנדבים, אף שמן מתנדבים. ואוקי באתרה:] כנסכים –
מה נסכים שלשת לוגין, [אף שמן שלש לוגין. ומה נסכים כולן לספלין], אף שמן כולן
לאישים!

אמר ליה רב פפא לאביי: אי ממנחה מייתי לה [רבין] – דכ"ע דון מינה ומינה, אלא רבי
מ"אזרח" גמר לה.

א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: מי מצית אמרת הכי? והתניא: "קרבן מנחה"
– מלמד שמתנדבין שמן, וכמה – שלשה לוגין. – ומאן שמעת ליה דאמר שלשה לוגין –
רבי היא, וקא מייתי לה "מקרבן"!

א"ל: אי תניא תניא.

אמר שמואל: המתנדב יין, מביא ומזלפו על גבי האישים. מ"ט? – אמר קרא: (במדבר
טו, י) "ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחוח לה".

והא קא מכבי?

כיבוי במקצת לא שמיה כיבוי.

איני? והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה – חייב?

דליכא אלא האי.

איבעית אימא: כיבוי דמצוה שאני.

ת"ש: דתנא ר"א בן יעקב - כלפי שנתנה תורה לתרום, יכול יכבה ויתרום? - אמרת לא יכבה!

שאני התם, אפשר דיתיב ונטר.

ת"ש: יין כדברי ר"ע – לספלים, שמן כדברי רבי טרפון – לאישים.

ועוד תניא: יין נסך - לספלים, או אינו אלא – לאישים? - אמרת "לא יכבה"!

לא קשיא, הא רבי יהודה, הא ר"ש.

למימרא דשמואל כר"ש סבירא ליה? והאמר שמואל: מכבין גחלת של מתכת ברה"ר בשביל שלא יזקו בה רבים, [צב ע"א] אבל לא גחלת של עץ. - ואי ס"ד כר"ש ס"ל, אפילו גחלת של עץ נמי?!

בדבר שאין מתכוין - סבר לה כר"ש, במלאכה שאינה צריכה לגופה - סבר לה כרבי יהודה.

אמר רב הונא: נסכים שנטמאו - עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן, משום שנאמר (ויקרא ו, כג) "בקודש ... באש תשרף".

תניא נמי הכי: הדם והשמן והמנחות והנסכים שנטמאו, עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן.

א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה: אייתי לי בי עשרה ואימא לך קמיהו - נסכים שנטמאו עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפן.